Ευρωπαϊκή Επιτροπή

Νέοι αγρότες και η ΚΓΠ

Γεωργία και αγροτική ανάπτυξη

Περισσότερες πληροφορίες για την Ευρωπαϊκή Ένωση παρέχονται από το διαδίκτυο (http://europa.eu).

Λουξεμβούργο: Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2015

Φωτογραφίες © εξώφυλλο, σ. 9 + 14: iStockphoto· σ. 4 + 5: Thinksstock Stockbyte· σ. 6 + 13: Digital Vision· σ. 8: Istock· σ. 10: Think stock I stock

ISBN 978-92-79-38498-1
doi:10.2762/53700

© Ευρωπαϊκή Ένωση, 2015
Επιτρέπεται η αναπαραγωγή με αναφορά της πηγής.

Printed in Belgium
Τυπωμενο σε χαρτι λευκασμενο χωρις στοιχειακο χλωριο (ECF)

Η Άμεση Ευρώπη είναι μια υπηρεσία που σας βοηθά να βρείτε απαντήσεις στα ερωτήματά σας για την Ευρωπαϊκή Ένωση

Αριθμός δωρεάν τηλεφωνικής κλήσης (*):

00 800 6 7 8 9 10 11

(*) Οι πληροφορίες παρέχονται δωρεάν, και οι κλήσεις είναι γενικώς δωρεάν (ενδέχεται όμως κάποιες κλήσεις που πραγματοποιούνται μέσω ορισμένων τηλεπικοινωνιακών φορέων ή από τηλεφωνικούς θαλάμους ή ξενοδοχεία να χρεώνονται).

Νέοι αγρότες και η ΚΓΠ

Οι νέοι αγρότες βρίσκονται πλέον στο επίκεντρο της ευρωπαϊκής κοινής γεωργικής πολιτικής. Πρόκειται για μια από τις σημαντικότερες επιτυχίες της μεταρρύθμισης που υιοθετήθηκε το 2013. Η Ευρωπαϊκή Ένωση καθιέρωσε ένα ισχυρό μέσο —μια σύγχρονη και προσανατολισμένη στο μέλλον γεωργική πολιτική— η οποία θα εφαρμοστεί σ' ολόκληρη την Ευρώπη. Ένας από τους σαφείς στόχους της είναι η τόνωση της ανάπτυξης, με τη διατήρηση —ή ακόμη και με τη δημιουργία— θέσεων εργασίας σε αγροτικές περιοχές.

Διαθέτουμε τώρα ένα σύστημα το οποίο βοηθά τους νέους να επενδύσουν στη γεωργία. Το σύστημα αυτό περιγράφεται με σαφείς όρους στον κανονισμό της ΕΕ. Αλλά τώρα τίθενται οι πραγματικές προκλήσεις: οφείλουμε να μεταφέρουμε τη θεωρία στην πράξη. Πρέπει να εφαρμοστεί τώρα!

Να, γιατί είναι σημαντικό αυτό εδώ το φυλλάδιο. Παρουσιάζει συνοπτικά μια επισκόπηση όλων των μέσων που βρίσκονται στη διάθεση των νέων αγροτών. Οφείλουμε να ενεργοποιήσουμε αυτά τα μέσα έχοντας κατά νου έναν στόχο: να δώσουμε την ευκαιρία σε μια νέα γενεά αγροτών να ξεκινήσουν τη γεωργική τους δραστηριότητα πάνω σε στέρεες βάσεις.

Phil Hogan,
Ευρωπαίος επίτροπος Γεωργίας και Αγροτικής Ανάπτυξης

Η σημασία της γεωργίας και ο ρόλος της ΚΓΠ

Η γεωργία βρίσκεται στη βάση της ζωής μας. Τα περισσότερα από τα προϊόντα που καταναλώνουμε και χρησιμοποιούμε καθημερινά προέρχονται από ένα αγρόκτημα, είτε πρόκειται για το γάλα, το ψωμί, το κρέας, τα λαχανικά, το κρασί, τα κομμένα άνθη, είτε, ακόμη, τα ρούχα που φορούμε.

Οι αγρότες παίζουν αποφασιστικό ρόλο. Παράγουν ασφαλή γεωργικά προϊόντα υψηλής ποιότητας για τη διατροφή μας. Περιμένουμε όμως και από αυτούς να φροντίζουν το φυσικό περιβάλλον, να συμβάλλουν στην αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής και να διατηρούν τη γεωργική ποικιλότητα.

Η κοινή γεωργική πολιτική (ΚΓΠ) της ΕΕ δημιουργήθηκε για να βοηθήσει τους αγρότες της Ευρώπης να μας παρέχουν αυτά τα δημόσια οφέλη.

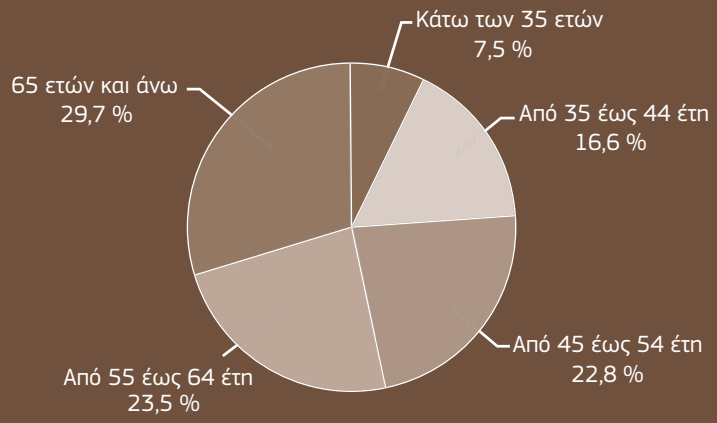
Με την πάροδο του χρόνου, η ΚΓΠ εξελίχθηκε για να ανταποκριθεί στις προκλήσεις που μας επηρεάζουν όλους, όπως οι ανησυχίες για το περιβάλλον και το κλίμα, οι οικονομικές δυσχέρειες ή τα εξελισσόμενα κοινωνικά αιτήματα σε ό,τι αφορά τα είδη διατροφής. Τον Ιούνιο του 2013 η ΕΕ υιοθέτησε μια νέα κατεύθυνση για την ΚΓΠ με στόχο να βοηθήσει τους αγρότες να αντιμετωπίσουν καλύτερα αυτές τις προκλήσεις. Η μεταρρύθμιση διαμορφώθηκε μετά από μια ευρεία δημόσια συζήτηση με τους πολίτες και τα ενδιαφερόμενα μέρη.

Ένα από τα προβλήματα με τα οποία ασχολείται η μεταρρύθμιση είναι η γήρανση των αγροτών στην Ευρώπη και η ανάγκη να δοθεί περαιτέρω στήριξη στους νέους αγρότες.

Τι ηλικίας είναι οι αγρότες μας;

Ο γεωργικός τομέας στην ΕΕ-28 χαρακτηρίζεται από τη γήρανση του αγροτικού πληθυσμού. Για παράδειγμα, το 2010 μόνο το 7,5 % των αγροτών της ΕΕ-28 ήταν ηλικίας κάτω των 35 ετών, ενώ το 53 % ήταν ηλικίας άνω των 55 ετών, με ένα ποσοστό 30 % άνω των 65. Το παρακάτω διάγραμμα δείχνει την κατάσταση στο σύνολο της ΕΕ, ενώ ο ακόλουθος πίνακας δείχνει την κατάσταση σε κάθε κράτος μέλος.

Ηλικία των αγροτών στην ΕΕ-28 (2010)

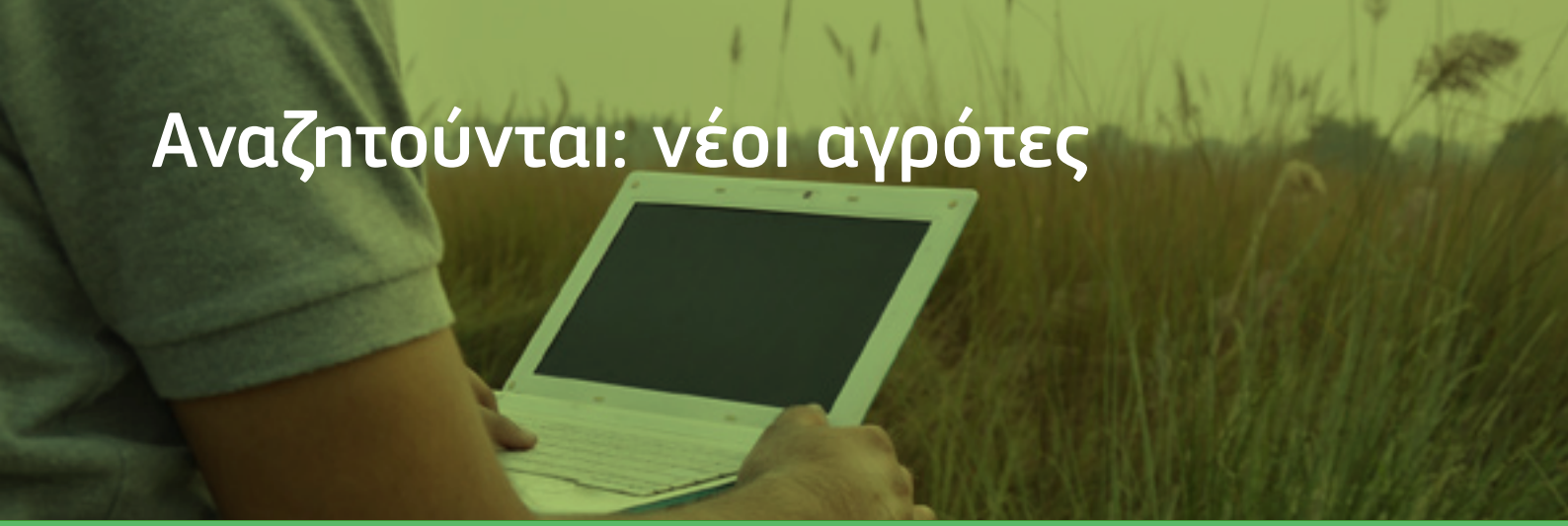
Στοιχεία από την έρευνα της Eurostat για τη διάρθρωση των γεωργικών εκμεταλλεύσεων, 2010.

Κατανομή των αγροτών ανά ηλικιακή κατηγορία σε μεμονωμένα κράτη μέλη

Κράτος μέλος	Αριθμός αγροτών ηλικίας κάτω των 35 ετών	Αριθμός αγροτών ηλικίας μεταξύ 35 και 44 ετών	Αριθμός αγροτών ηλικίας μεταξύ 45 και 54 ετών	Αριθμός αγροτών ηλικίας μεταξύ 55 και 64 ετών	Αριθμός αγροτών ηλικίας άνω των 64 ετών	Συνολικός αριθμός αγροτών στο κράτος μέλος	Αγρότες ηλικίας κάτω των 35 ετών ως % της ηλικίας του συνόλου των αγροτών	Αγρότες ηλικίας άνω των 65 ετών ως % της ηλικίας του συνόλου των αγροτών
Βέλγιο	2 060	8 000	13 780	10 470	8 550	42 870	4,8	19,9
Βουλγαρία	25 540	44 480	68 500	93 810	138 160	370 480	6,9	37,3
Τσεχική Δημοκρατία	2 670	4 730	6 140	6 410	2 920	22 870	11,7	12,8
Δανία	2 000	7 680	14 140	10 400	7 880	42 110	4,7	18,7
Γερμανία	21 280	73 420	109 270	79 270	15 900	299 140	7,1	5,3
Εσθονία	1 350	3 450	4 660	4 590	5 560	19 610	6,9	28,4
Ιρλανδία	9 450	25 150	34 920	35 000	35 370	139 890	6,8	25,3
Ελλάδα	50 180	112 710	163 060	156 230	240 890	723 060	6,9	33,3
Ισπανία	52 790	152 440	237 040	253 180	294 350	989 790	5,3	29,7
Γαλλία	45 090	109 440	166 990	132 720	61 870	516 100	8,7	12,0
Κροατία	9 600	28 020	58 420	63 570	73 670	233 280	4,1	31,6
Ιταλία	82 110	203 480	338 050	393 860	603 390	1 620 900	5,1	37,2
Κύπρος	1 020	3 660	9 740	11 630	12 810	38 860	2,6	33,0
Λετονία	4 540	14 260	22 470	17 320	24 810	83 380	5,4	29,8
Λιθουανία	11 710	32 150	48 930	37 680	69 440	199 910	5,9	34,7
Λουξεμβούργο	160	430	710	600	300	2 210	7,2	13,6
Ουγγαρία	40 760	84 030	122 010	160 820	169 190	576 810	7,1	29,3
Μάλτα	600	1 510	3 230	3 940	3 260	12 530	4,8	26
Κάτω Χώρες	2 610	14 850	22 760	18 890	13 220	72 340	3,6	18,3
Αυστρία	16 110	41 060	53 640	26 980	12 380	150 180	10,7	8,2
Πολωνία	221 580	369 560	486 300	302 790	126 400	1 506 610	14,7	8,4
Πορτογαλία	7 850	25 080	54 440	75 960	141 940	305 280	2,6	46,5
Ρουμανία	280 440	609 610	636 370	868 910	1 463 720	3 859 030	7,3	37,9
Σλοβενία	3 240	10 440	18 710	19 560	22 700	74 650	4,3	30,4
Σλοβακία	1 730	3 640	6 610	6 920	5 560	24 460	7,1	22,7
Φινλανδία	5 500	12 750	20 210	19 310	6 110	63 880	8,6	9,6
Σουηδία	3 380	10 530	18 610	20 390	18 190	71 100	4,8	25,6
Ηνωμένο Βασίλειο	7 640	24 970	49 470	51 630	53 080	186 790	4,1	28,4
ΕΕ-28	**912 990**	**2 031 530**	**2 789 180**	**2 882 840**	**3 631 620**	**12 248 160**	**7,5**	**29,7**

Πηγή: Στοιχεία για την ΕΕ-28 από την έρευνα της Eurostat για τη διάρθρωση των γεωργικών εκμεταλλεύσεων, 2010.

Αναζητούνται: νέοι αγρότες

Ενώ οι αγρότες μεγαλύτερης ηλικίας συνταξιοδοτούνται, οι νέοι αγρότες που θα μπορούσαν να τους αντικαταστήσουν είναι όλο και λιγότεροι. Το φαινόμενο αυτό μπορεί να έχει σημαντικές επιπτώσεις για το μέλλον της γεωργίας στην Ευρώπη:

- επιπτώσεις από πλευράς επαρκούς εφοδιασμού σε τρόφιμα για τους πολίτες της ΕΕ και για την επισιτιστική ασφάλεια σε παγκόσμια κλίμακα. Η γεωργία συνιστά τη βάση της διατροφικής αλυσίδας μας. Η ανανέωση των γενεών είναι, επομένως, ουσιαστικής σημασίας για τη διατήρηση και την ανάπτυξη γεωργικών δραστηριοτήτων, καθώς και για τη διασφάλιση αξιόπιστου εφοδιασμού σε υγιεινά, θρεπτικά προϊόντα σε προσιτές τιμές·
- επιπτώσεις από πλευράς ανταγωνιστικότητας, η οποία στηρίζεται στη δημιουργία νέων και καινοτόμων γεωργικών δραστηριοτήτων. Τα πρόσφατα στοιχεία δείχνουν, όντως, ότι οι νέοι αγρότες επιτυγχάνουν επίπεδο αποτελεσματικότητας υψηλότερο από τον μέσο όρο, σε ό,τι αφορά τη μέση απόδοση ανά εκμετάλλευση, ανά μονάδα γεωργικής γης και ανά μονάδα εργατικού δυναμικού, και ότι είναι καλύτερα καταρτισμένοι από τους γεωργούς μεγαλύτερης ηλικίας, παρόλο που υπάρχουν μεγάλες διαφορές μεταξύ της ΕΕ-15 και της ΕΕ-13·
- επιπτώσεις από πλευράς περιβαλλοντικής βιωσιμότητας, εφόσον οι αγρότες παίζουν σημαντικό ρόλο στη διαμόρφωση των τοπίων μας και στη διαχείριση των φυσικών πόρων. Είναι γνωστό ότι η εγκατάλειψη της γης, για παράδειγμα, έχει αρνητικές επιπτώσεις στο περιβάλλον·

- επιπτώσεις σε ό,τι αφορά το μέλλον των αγροτικών περιοχών μας οι οποίες, για τη γενική, ισόρροπη και βιώσιμη ανάπτυξή τους, στηρίζονται στην ανανέωση των γενεών σε σταθερή βάση. Η γεωργία αποτελεί τον πυρήνα της αγροτικής ζωής, δεδομένου ότι οι γεωργικές εκμεταλλεύσεις συμβάλλουν σημαντικά στην αγροτική οικονομία, όχι μόνο με τις γεωργικές τους δραστηριότητες, αλλά και με συμπληρωματικές δραστηριότητες, όπως η μεταποίηση στον χώρο της εκμετάλλευσης, η άμεση πώληση, ο αγροτικός τουρισμός ή εκπαιδευτικές δραστηριότητες. Επιπλέον, οι νέοι αγρότες απασχολούν περισσότερο εργατικό δυναμικό στις εκμεταλλεύσεις τους από τον μέσο όρο, παρόλο που και εδώ υπάρχουν μεγάλες διαφορές μεταξύ της ΕΕ-15 και της ΕΕ-13.

Δεν αμφισβητείται επομένως το γεγονός ότι η Ευρώπη έχει ανάγκη τους αγρότες της· οφείλει, όμως, να διασφαλίσει ότι θα υπάρχουν πάντα νέοι αγρότες που θα παίρνουν τη σκυτάλη από τους γεωργούς που αποχωρούν με σύνταξη. Είναι, βέβαια, σημαντικό να ενθαρρυνθούν η δημιουργία και η ανάπτυξη νέων οικονομικών δραστηριοτήτων στον γεωργικό τομέα.

Νέοι αγρότες — μια προτεραιότητα της νέας ΚΓΠ

Εντούτοις, οι νέοι αγρότες αντιμετωπίζουν συχνά πολλά εμπόδια στη δημιουργία και την ανάπτυξη των εκμεταλλεύσεών τους, όπως, για παράδειγμα, περίπλοκα νομοθετικά πλαίσια. Μια άλλη περιπλοκή είναι το οικονομικό κόστος της εγκατάστασης λόγω της αρχικής έλλειψης πόρων. Ως προς αυτό, τα πρώτα πέντε χρόνια είναι πολύ σημαντικά για τη μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα μιας γεωργικής επιχείρησης.

Οι νέοι αγρότες αντιμετωπίζουν από καιρό τέτοια προβλήματα και η ΚΓΠ προέβλεπε πάντα μέτρα για να τους βοηθήσει. Αλλά, η τελευταία μεταρρύθμιση περιλαμβάνει μέτρα τα οποία είναι και ειδικά για νέους αγρότες και υποχρεωτικά για τα κράτη μέλη, γεγονός που ενισχύει σημαντικά τη στήριξη που παρέχεται τώρα στους νέους αγρότες. Ειδικότερα:

- Ένα ισχυρό πλαίσιο στήριξης για νέους αγρότες αποτελεί τώρα βασικό στοιχείο της νέας ΚΓΠ.
- Για πρώτη φορά στην πεντηκονταετή ιστορία της ΚΓΠ, ο πρώτος πυλώνας διαθέτει ένα ειδικό μέσο για τη στήριξη νέων αγροτών (βλ. τετραγωνίδιο 1 του ειδικού καθεστώτος άμεσων ενισχύσεων για νέους αγρότες).
- Υπάρχει ένα ευρύ φάσμα μέτρων στήριξης στη διάθεση των νέων αγροτών στο πλαίσιο των νέων προγραμμάτων αγροτικής ανάπτυξης, με έμφαση σε μέτρα στήριξης γεωργών, οι οποίοι ιδρύουν για πρώτη φορά μια γεωργική επιχείρηση (βλ. τετραγωνίδιο 2).

Εναπόκειται στα κράτη μέλη να κάνουν την καλύτερη δυνατή χρήση αυτού του νέου ευνοϊκού πλαισίου προς όφελος της επόμενης γενεάς ευρωπαίων αγροτών.

Τον Δεκέμβριο του 2014 το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης ενέκρινε τα συμπεράσματα της ιταλικής προεδρίας του για τους νέους αγρότες. Είκοσι δύο υπουργοί Γεωργίας τόνισαν τη σημασία της ενίσχυσης των πολιτικών υποστήριξης της ΕΕ προς τους νέους αγρότες.

Τετραγωνίδιο 1: Ειδικό καθεστώς άμεσων ενισχύσεων για νέους αγρότες [1]

Η βασική άμεση ενίσχυση ανά εκτάριο που λαμβάνουν οι αγρότες στο πλαίσιο της στήριξης της ΚΓΠ θα αυξηθεί τώρα για τους νέους αγρότες από το 2015 και μετά.

Επιλέξιμοι αγρότες είναι:

- τα άτομα που ιδρύουν για πρώτη φορά μια γεωργική εκμετάλλευση ή τα οποία έχουν ήδη ιδρύσει τέτοια εκμετάλλευση κατά τα πέντε έτη που προηγούνται της πρώτης αίτησης στο πλαίσιο του καθεστώτος·
- τα άτομα που ήταν ηλικίας κάτω των 40 ετών όταν είχαν υποβάλει για πρώτη φορά αίτηση για το καθεστώς·
- τα άτομα που διαθέτουν τα κατάλληλα προσόντα και/ή την απαιτούμενη κατάρτιση, εάν το ζητούν τα κράτη μέλη.

Οι ενισχύσεις θα χορηγούνται για μέγιστη περίοδο πέντε ετών (ανάλογα με την ημερομηνία της ίδρυσης της εκμετάλλευσης και της πρώτης αίτησης για το καθεστώς).

Αυτή η ειδική στήριξη για νέους αγρότες μπορεί να αντιστοιχεί έως το 2 % του κονδυλίου που διαθέτουν τα κράτη μέλη στο πλαίσιο των συνολικών άμεσων ενισχύσεων.

Το ποσό που θα λάβουν οι νέοι αγρότες μπορεί να υπολογιστεί βάσει διαφόρων μεθόδων που θα επιλέξουν τα κράτη μέλη:

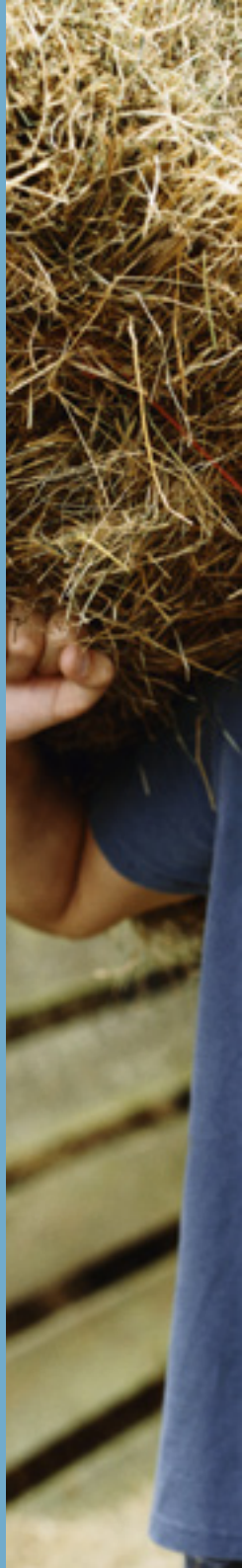
1. Θα μπορούσε να υπολογιστεί ανά «δικαίωμα ενίσχυσης» [2] ή ανά ενίσχυση ανά εκτάριο [μέχρι ανώτατου ορίου μεταξύ 25 και 90 δικαιωμάτων ενίσχυσης ή (εκταρίων), όπως καθορίζεται από τα κράτη μέλη], που αντιστοιχεί:
   α) στο 25 % της μέσης αξίας των δικαιωμάτων που κατέχει ο αγρότης, ή
   β) στο 25 % της βασικής ενίσχυσης [ή 25 % του ποσοστού του ΚΕΣΕ [3] εφόσον εφαρμόζεται], ή
   γ) στο 25 % της εθνικής μέσης ενίσχυσης ανά εκτάριο.

2. Εναλλακτικά, θα μπορούσε επίσης να είναι μια ετήσια κατ' αποκοπή ενίσχυση, ανεξάρτητα από το μέγεθος της εκμετάλλευσης, που θα αντιστοιχεί στο 25 % της εθνικής μέσης ενίσχυσης ανά εκτάριο πολλαπλασιασμένης με ένα στοιχείο ίσο προς το μέσο μέγεθος της εκμετάλλευσης των νέων αγροτών. Η ενίσχυση δεν μπορεί να υπερβαίνει τη συνολική βασική ενίσχυση που έλαβε η εκμετάλλευση κατά τη διάρκεια δεδομένου έτους.

([1]) *Άρθρα 50 και 51 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1307/2013 της 17ης Δεκεμβρίου 2013.*

([2]) *Γενικά, ένα δικαίωμα ενίσχυσης αντιστοιχεί σε ένα εκτάριο.*

([3]) *ΚΕΣΕ: «καθεστώς ενιαίας στρεμματικής ενίσχυσης» που εφαρμόζεται σε ορισμένα νέα κράτη μέλη, χωρίς σύστημα δικαιωμάτων ενίσχυσης.*

Τετραγωνίδιο 2: Στήριξη που παρέχεται στο πλαίσιο των προγραμμάτων αγροτικής ανάπτυξης

Τα βασικά μέσα στο πλαίσιο των προγραμμάτων αγροτικής ανάπτυξης παραμένουν:

- η ενίσχυση εκκίνησης επιχείρισης για νέους αγρότες[4], που χορηγείται βάσει επιχειρηματικού σχεδίου και μπορεί να αντιστοιχεί σε συνεισφορά της ΕΕ ύψους μέχρι 70 000 ευρώ, και
- υψηλότερο ποσοστό ενίσχυσης για επενδύσεις σε πάγια περιουσιακά στοιχεία (συν 20 ποσοστιαίες μονάδες).

Επιπλέον, λόγω του γεγονότος ότι οι νέοι αγρότες χρειάζονται πληροφορίες και συμβουλές, ιδίως κατά την εκκίνηση της επιχειρηματικής δραστηριότητάς τους, οι υπηρεσίες παροχής συμβουλών σε εκμεταλλεύσεις έχουν την υποχρέωση να παρέχουν συγκεκριμένες συμβουλές για αγρότες που ιδρύουν μια γεωργική εκμετάλλευση για πρώτη φορά. Εάν το επιθυμεί το κράτος μέλος, ένα θεματικό επιμέρους πρόγραμμα μπορεί να συμπεριληφθεί στα προγράμματα που συμβάλλουν στην κάλυψη των αναγκών των νέων γεωργών. Με αυτό τον τρόπο, είναι δυνατό να αυξηθούν τα ποσοστά της στήριξης για τα αντίστοιχα μέτρα.

([4]) Άρθρο 19 παράγραφος 1 στοιχείο α) σημείο i) του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1305/2013 του Συμβουλίου της 17ης Δεκεμβρίου 2013.

Τα οφέλη για την Ευρώπη

Ο συνδυασμός των υψηλότερων άμεσων ενισχύσεων και της παροχής συγκεκριμένης βοήθειας για την ίδρυση γεωργικής εκμετάλλευσης θα καταστήσει ευκολότερο για τους νέους να εισέρχονται στο γεωργικό επάγγελμα. Τούτο είναι ιδιαίτερα σημαντικό για το συμφέρον της Ευρώπης —οι νέοι αγρότες είναι δυναμικοί και καινοτόμοι. Θα διατηρήσουν τον εξελισσόμενο και ανταγωνιστικό χαρακτήρα του ευρωπαϊκού γεωργικού τομέα. Η γεωργία θα συνεχίσει να παράγει θρεπτικά τρόφιμα σε προσιτές τιμές —κάτι που χρειάζονται όλοι οι ευρωπαίοι πολίτες για να παραμείνουν υγιείς. Παράλληλα, οι νέοι αγρότες μας θα διατηρήσουν την ύπαιθρο ζωντανή και σε καλή περιβαλλοντική κατάσταση.

ΠΩΣ ΘΑ ΠΡΟΜΗΘΕΥΤΕΙΤΕ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΕ

Δωρεάν εκδόσεις:

- ένα αντίτυπο:
  από το EU Bookshop (http://bookshop.europa.eu)·

- περισσότερα από ένα αντίτυπα ή αφίσες/χάρτες:
  από τις αντιπροσωπείες της Ευρωπαϊκής Ένωσης(http://ec.europa.eu/represent_el.htm),
  από τα γραφεία εκπροσώπησης στις εκτός ΕΕ χώρες (http://eeas.europa.eu/delegations/index_el.htm),
  επικοινωνώντας με την υπηρεσία Άμεση Ευρώπη (http://europa.eu/europedirect/index_el.htm) ή
  καλώντας τον αριθμό 00 800 6 7 8 9 10 11 (δωρεάν τηλεφωνικός αριθμός από όλη την Ένωση) (*).

  (*) Οι πληροφορίες παρέχονται δωρεάν, και οι κλήσεις είναι γενικώς δωρεάν (ενδέχεται όμως κάποιες κλήσεις που πραγματοποιούνται μέσω ορισμένων τηλεπικοινωνιακών φορέων ή από τηλεφωνικούς θαλάμους ή ξενοδοχεία να χρεώνονται).

Εκδόσεις επί πληρωμή:

- από το EU Bookshop (http://bookshop.europa.eu).

Συνδρομές επί πληρωμή:

- μέσω των εμπορικών αντιπροσώπων της Υπηρεσίας Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης
  (http://publications.europa.eu/others/agents/index_en.htm).

KF-02-14-706-EL-C

Υπηρεσία Εκδόσεων